

Aanspraak

Afdeling Verzetsdeelnemers en Oorlogsgetroffenen

December 2011

**Oud-Europarlementariër Hedy d'Ancona:
Politiek gaat voor mij altijd over
het bestrijden van onrecht**

Inhoud

Mag ik u even aanspreken? **3**

Diep in het oerwoud van Sumatra overleefde Hans Brocx het jappenkamp **10**

Boek van Sietse Geertsema: 'De Ramp in de Lübecker Bocht' **18**

Hedy d'Ancona: Politiek gaat voor mij altijd over het bestrijden van onrecht **4**

Nooit meer Auschwitz Lezing 2012 door Christopher R. Browning **14**

Verzetsmuseum Amsterdam: oorlogsfoto's van Karel Bönnekamp **19**

Clëntenraad spreekt medewerkers cliëntservice **8**

Aanpassen!: tentoonstelling in Herinneringscentrum Kamp Westerbork **18**

Wij wensen u prettige feestdagen en een gelukkig nieuwjaar

Zoek?! **20** Vraag en Antwoord **22** Puzzel **23** Adressen / colofon **24**

Mag ik u even aanspreken?

De afgelopen weken heb ik het boek 'Verloren: op zoek naar zes van de zes miljoen' van Daniel Mendelsohn herlezen, dat in 2006 onder de oorspronkelijke titel 'The Lost: A Search for Six of the Six Million' is verschenen. Ik vind het een indrukwekkend boek, waarin de schrijver, een Joodse man die na de oorlog in Amerika is geboren, op zoek gaat naar zijn oudoom, diens vrouw en vier dochters, allen vermoord in een Pools dorpje, Bolechów. Het motto van dit boek is verwoord in een aangrijpend citaat uit de Aeneas van Vergilius: "Er zijn tranen in de dingen".

De Pensioen- en Uitkeringsraad vergadert in een zaal waar vijf grote portretfoto's hangen. Op de foto's staan een Indisch oorlogsslachtoffer, een ex-dwangarbeider, een Sintessa, een Joods oorlogsslachtoffer en een oud-verzetsstrijdster. Op elke foto staat onder de geportretteerde een voorwerp. Een voorwerp dat hen op onzegbare wijze verbindt met die tijd..., met alle verdriet en pijn van toen. Wij huilen allen, maar om verschillende dingen. Altijd als ik in deze zaal vergader, inspireert de aanwezigheid van deze afbeeldingen van mensen uit de doelgroepen mij.

De voorwerpen op de foto's zijn bijvoorbeeld een vork, een klein familieportretje, een kam. Schijnbaar onnozele zaken, maar gaat het niet juist vaak om heel kleine dingen, om details, die ons het meest ontroeren? Een ding of een kleine gebeurtenis in een verhaal kan een schok van herkenning teweeg brengen, kan ons terugbrengen in dat verleden.

Ik weet niet hoe het u vergaat, maar mij raken de persoonlijke verhalen in de Aanspraak elke keer weer diep. Zou dat komen omdat ik slechts één verhaal kan bevatten? Dat juist die kleinheid ons de kans geeft een besef te krijgen van dat ene leven, dat dan meer zegt dan een getal van zes miljoen.

Hans Dresden

Hans Dresden

Voorzitter Pensioen- en Uitkeringsraad

Oud-Europarlementariër Hedy d'Ancona (74) is nog volop actief: "Ik zal altijd opkomen voor minderheden en zwakkeren in de samenleving, dat heb ik van huis uit meegekregen en dat heb ik ook in het Europese Parlement en in de Eerste Kamer gedaan."

Als minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur was zij betrokken bij de totstandkoming van de Pensioen- en Uitkeringsraad en de sluiting van de Wet uitkeringen vervolgingslachtoffers 1940-1945 (Wuv) voor de naoorlogse generatie. Wat drijft haar om zich te blijven inzetten voor minderheden in de samenleving en wat is haar betrokkenheid met oorlogsgetroffenen?

Inspiratiebronnen

'Mijn vader, mijn Russische grootvader en mijn moeder zijn de grootste inspiratiebronnen in mijn leven. Mijn grootvader van moeders kant was tijdens de Eerste Wereldoorlog gevangen genomen door de Duitsers, maar wist te ontkomen en vluchtte naar Nederland. In Den Haag wist hij zich te redden als schoenmaker, trouwde mijn Hollandse grootmoeder en leerde Nederlands. Mijn Joodse vader is met zijn tweede vrouw en kind in de oorlog vermoord. Mijn moeder was uiteindelijk een alleenstaande met vijf kinderen, die haar hoofd boven water moest zien te houden. Van deze mensen heb ik leren vechten voor minderheden en zwakkeren in de samenleving.

Een groot mysterie

Mijn vader kwam uit een gelovig gezin, zijn vader was voorzanger in de synagoge in Den Haag. Hij studeerde economie en gaf les in boekhouden. Mijn moeder kwam uit een eenvoudig gezin. Zij leerden elkaar kennen in de Jeugdbeweging en werden halsoverkop verliefd. Ze gingen - anarchistisch als mijn vader toen was - ongehuwd samenwonen. Mijn moeder was eenentwintig jaar toen ik in 1937 werd geboren. Mijn ouders gingen uit elkaar toen ik drie jaar was. Ik draag mijn vaders

Politiek gaat voor mij altijd over het bestrijden van onrecht

naam, maar ik heb hem nooit gekend. Lange tijd bleef mijn vader een groot mysterie voor mij. Pas op mijn vierenveertigste vertelde mijn moeder mij op haar sterfbed dat mijn vader zielsveel van ons had gehouden en dat ze hem nooit iets verweten had. Ze was zelf bij hem weggegaan. Op een dag had ze in zijn jaszak een briefje gevonden met de tekst van een advertentie. Hij bleek op zoek te zijn naar een huwbare Joodse vrouw om een Joods gezin te stichten. Mijn vader die zich nimmer Joods voelde werd - zoals vele anderen - door de nazi's tot Jood gemaakt.

Brieven van mijn vader

Mijn vader huwde en vertrok naar Amerika, want hij had een studiebeurs gewonnen en ging promoveren. Na een jaar kwam hij met zijn vrouw en babydochter terug. Hij zocht weer contact met mijn moeder. Pas in 1991 tijdens mijn ministerschap heeft de vrouw van zijn studievriend Wim de Jong, mijn toezienend voogd, me de brieven van mijn vader gegeven. Tijdens mijn vaders verblijf in Amerika correspondeerden mijn vader en haar man over hun idealen en over de politieke stromingen in die tijd. Zij heeft mij verteld dat zij schrok toen mijn vader opeens weer bij haar op de stoep stond. Ze zei toen: "Eli, hoe kan je dit nu doen? Het is veel te onveilig hier voor jou en je gezin!"

Uit deze briefwisseling kon ik mij toch enigszins een beeld vormen over mijn vader. Mijn vader wilde in Nederland blijven en vond een baan als econoom bij de Bijenkorf in Den Haag. Hij is bij een repressaille in 1942 samen met de Joodse Bijenkorfdirectie opgepakt. Hij werd met zijn gezin op transport gesteld. Zijn vrouw en kind werden direct vermoord, hij tewerkgesteld.

Later vond ik tijdens een ministerieel werkbezoek aan Israël hun namen in het grote herdenkingsboek, waarin de miljoenen Joden die in de oorlog zijn vermoord zijn opgetekend; Jeanne d'Ancona-de Leeuw, 13-10-1916 en mijn halfzusje Anette Estella d'Ancona, 12-5-1940. Beiden vermoord in Auschwitz op 17 september 1942.

Mijn vader heeft alle ellende van de kampen door gemaakt. Hij had een paar brieven aan mijn moeder geschreven toen hij net in een kamp arriveerde: 'Stuur wat zeep of een deken' en schreef dat hij zware arbeid moest verrichten. Twee weken voor de bevrijding vond hij bij het ontruimen van de kampen op een open trein vanuit Polen de dood.

Getuige van bombardementen

Persoonlijk herinner ik me vrij weinig van de oorlog, want ik was nog maar klein. Als mijn moeder moest

Mijn vader en ik.

Voor het huis van mijn grootouders: bevrijdingsfeest mei 1945. Links vooraan sta ik in een feestrok van crêpepapier.

werken was ik meestal bij mijn grootouders in Den Haag, maar op 10 mei 1940 was ik in Rotterdam op de verjaardag van een tante. We zagen de bommenwerpers en het brandende Rotterdam vanuit haar huis in de Blijdorpstraat. Die bombardementen waren vooral angstig omdat de volwassenen om je heen opeens bang zijn. Ook heb ik het bombardement van het Bezuidenhout gezien. Tot op de dag van vandaag heb ik een hekel aan laagvliegende vliegtuigen. Als de Duitsers huiszoekingen kwamen doen, was iedereen angstig en werd ik vanwege mijn Joodse naam verborgen. Mijn moeder ging vaak met de fiets op hongertocht tot grote bezorgdheid van mijn grootouders. Ik had geen honger, waarschijnlijk omdat ik als kind zo'n slechte eter was. Wel merkte ik dat de volwassenen om mij heen er veel last van hadden. Mijn grootvader vertelde verhalen met zijn Russische accent. Ik was dol op deze excentrieke man met zijn rijbroek en hoge kousen. Ik was het enige kind in de buurt dat de hele oorlog op door hemzelfgemaakte leren schoenen liep. De bevrijding vierden we in het huis van mijn grootouders in de Vreeswijkstraat. Ik kreeg een rokje van crêpepapier. Er was iemand die toch nog een grammofoon of radio had en we dansten op straat. Ik herinner me het als een overweldigend groot feest, maar als je het nu zou kunnen terugzien, zou je waarschijnlijk getroffen worden door de armoede.

Aanpassen

Voor mij was het een grote overgang dat mijn moeder een nieuwe man kreeg en dat ik als enig kind de oudste van vijf kinderen werd. We gingen in Leidschendam wonen bij haar man, die al drie kinderen had en samen kregen ze nog een kind. Ik moest me telkens aanpassen. Alleen ik droeg de naam d'Ancona waardoor ik op een bepaalde manier toch een vreemde eend in de bijt bleef.

Vijf jaar later overleed mijn tweede vader en kreeg mijn moeder op haar vierendertigste de zorg over vijf kinderen. Mijn tweede vader ging tijdens een theatervoorstelling in haar armen dood aan een hartaanval. Haar verdriet was hartverscheurend. Daarom durfde ik haar nooit te vragen naar de gang van zaken rond mijn eigen vader.

Na de meisjes-HBS ging ik aan de Universiteit van Amsterdam Sociale Geografie en Sociologie studeren. Omdat ik cum laude was afgestudeerd, werd ik gevraagd als wetenschappelijk medewerkster bij de universiteit. In die periode merkte ik dat ik me niet goed durfde te hechten aan mensen. Door het verlies van mijn twee vaders en alles wat ik in de oorlog had meegemaakt, was ik ervan doordrongen dat het noodlot áltijd kan toeslaan. Om aan mijzelf te werken deed ik vijf jaar lang analyse bij psychiater en schrijver Hans Keilson. Als mensen mij vragen of dat geholpen heeft, antwoord ik wel eens: "Je weet nooit hoe gek je zou zijn geweest als je het niet had gedaan." Als ik er iets van heb geleerd, is het misschien dat ik wel erg leefde om te 'pleasen'. Ik leerde verstandiger naar mensen en hun beweegredenen kijken en daar heb ik mijn hele verdere leven wat aan gehad.

Het noodlot kan altijd toeslaan

Vrouwenrechten bevechten

Aanvankelijk wilde ik helemaal geen politieke carrière maken. Naast mijn baan bij de universiteit deed ik aan cabaret en werkte ik als programmamaakster bij de VARA-televisie. Hierdoor kreeg ik een uitgebreid netwerk. In 1968 richtte ik samen met mijn vriendin Joke Kool-Smit de feministische beweging 'Man Vrouw Maatschappij' op. En in 1972 namen wij samen met Wim Hora Adema het initiatief om het blad 'Opzij' uit te geven. Ik hield overal lezingen over de broodnodige emancipatie van vrouwen. Om gelijke rechten voor vrouwen in Nederland te bevechten, werd ik lid van de Partij van de Arbeid en al snel gevraagd voor de Eerste Kamer. Ongelijkheid en discriminatie kun je nu eenmaal het best bevechten vanuit de politiek en dat deed ik in de Eerste Kamer, als staatssecretaris van Emancipatie en later in het Europese Parlement.

Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur

Ik werd minister (1989-1994) in een tijd van grote bezuinigingen. Er kwamen toen steeds meer aanvragen voor de wetten voor oorlogsgetroffenen, ook van de naoorlogse generatie. Mijn collega's vroegen mij: "Waarom kunnen die speciale oorlogsuitkeringen niet via de reguliere WAO geregeld worden?" Dat was voor mij onbespreekbaar. Ook al omdat de betrokkenen jarenlang op deze specifieke regelingen hadden moeten wachten. Ik zei: "Verdiep je eens in wat deze mensen allemaal hebben doorgeemaakt. Het is een ereschuld die blijft gelden tot de laatste oorlogsgetroffene overleden is!" Maar die redenering kon niet overeind gehouden worden voor de tweede generatie: De Wet uitkeringen vervolgingslachtoffers 1940-1945 moest in 1994 beperkt worden tot mensen die in de oorlog zelf vervolgd waren. Dat was de enige manier om het bestaansrecht voor de wetten voor verzetsdeelnemers en oorlogsgetroffenen te garanderen. Ik stond er wel op dat er een vergoedingsregeling psychotherapie voor de naoorlogse generatie kwam.

Bijzonder hoogtepunt in politieke carrière

In 1984 zat ik in het Europe Parlement precies op de juiste plaats; ik kon me daar inzetten voor minderheden en emancipatie. Door mijn levensgeschiedenis heb ik een groot rechtvaardigheidsgevoel. Politiek gaat voor mij altijd over het bestrijden van onrecht. Toen ik voor het eerst in het Europe Parlement kwam, trad ook net een tienmans fractie van het extreemrechtse Franse Front National aan. We stelden een onderzoekscommissie in naar het opkomende fascisme in de lidstaten en lieten een plechtige verklaring tekenen door het Europese parlement, de Europese Commissie en de Raad van Ministers, dat het fascisme nooit meer een kans zou mogen krijgen. Dat was een bijzonder hoogtepunt in mijn politieke carrière, daar kwam voor mij alles samen. Ik denk dat religie en nationalisme veel kwaad aanrichten en geloof meer in het wereldburgerschap en in het samen vechten voor de gelijkheid van alle mensen.'

Interview en recente foto: Ellen Lock

Cliëntenraad spreekt medewerkers cliëntservice

De Cliëntenraad Verzetsdeelnemers en Oorlogsgetroffenen adviseert de Sociale Verzekeringsbank en de Pensioen- en Uitkeringsraad over de dienstverlening. De leden vergaderen zes keer per jaar en behandelen alleen zaken met een algemeen karakter.

De Cliëntenraad houdt zich niet alleen bezig met het behoud van kwaliteit en service, maar ook met het verbeteren van de dienstverlening waar dat mogelijk is. Daarom wilden de leden graag eens kennismaken met de medewerkers die de persoonlijke dienstverlening aan cliënten in de praktijk brengen om te horen wat er goed gaat en wat eventueel beter kan.

Een kennismaking met de medewerkers cliëntservice

In de Cliëntenraadsvergadering van 4 oktober 2011 werd tijdens de lunch kennis gemaakt met de medewerkers cliëntservice. Deze medewerkers vormen een aanspreekpunt voor cliënten en hun maatschappelijk werkers. De buitendienstmedewerkers bezoeken cliënten binnen Nederland ook thuis om uitleg te geven of om uitkeringen aan nabestaanden op te starten. De leden van de Cliëntenraad waren onder de indruk van de motivatie en betrokkenheid van de medewerkers in de binnen- en de buitendienst, die deze specifieke service combineren met hun reguliere werkzaamheden. De persoonlijke aandacht, service en advisering is bij deze medewerkers in goede handen.

Punt van aandacht

Onze buitendienstmedewerkers merken tijdens de huisbezoeken dat veel nabestaanden zich pas na het overlijden van de partner realiseren dat er financiële gevolgen zijn. Bij deze huisbezoeken wordt de

persoonlijke dienstverlening en betrokkenheid van de buitendienstmedewerker vaak meer gewaardeerd dan de financiële boodschap die wordt overgebracht. Naast het verlies van een dierbare wordt de nabestaande ook geconfronteerd met een verlies aan inkomen, met soms verstrekkende gevolgen. Samen kwamen de leden van de Cliëntenraad en de medewerkers cliëntservice tot de conclusie dat meer bekendheid bij onze doelgroep over de berekening van een uitkering voor een nabestaande wenselijk is.

Brochures over de berekening van pensioenen en uitkeringen

Informatie over de berekening van onze pensioenen en uitkeringen is beschikbaar in de vorm van brochures. Naast de algemene brochures zoals "Uitgerekend de Wetten buitengewoon pensioen" en "Uitgerekend de Wuv en de Wubo" zijn er ook brochures die meer zijn toegespitst op de financiële situatie van de achterblijvende partner, zoals

"Financiële ondersteuning voor de nabestaande (Wuv en Wubo)" en "Wijziging van de Wuv- of Wubo-uitkering na het overlijden van de partner". Alle brochures zijn beschikbaar op het internet (www.svb.nl/wvo) of in gedrukte vorm opvraagbaar via de medewerkers cliëntservice (071-5356888).

Aandachtspunten voor de toekomst

De Cliëntenraad realiseert zich dat de financiële positie van nabestaanden binnen de huidige wetgeving niet verder verbeterd kan worden, maar blijft alert op eventuele toekomstige mogelijkheden. Ook op andere terreinen, waaronder de behandeltermijnen, de duidelijkheid van informatie, de beoordeling van gezondheidsklachten en de aansluiting van voorzieningen op de behoeften van cliënten volgen de leden de ontwikkelingen op de voet. Zij hebben de Sociale Verzekeringsbank en de Pensioen- en Uitkeringsraad geadviseerd om de kwaliteit van de dienstverlening voortdurend te meten en te bewaken.

Mocht u zelf iets onder de aandacht van de Cliëntenraad willen brengen, dan kunt u schrijven naar: Cliëntenraad V&O, Antwoordnummer 10340, 2300 WB Leiden, of telefonisch contact opnemen met de secretaris, André Kuijpers op 071-5356785.

Henny en Hans Brocx in Rijswijk, 2011.

Diep in het oerwoud van Sumatra overleefde Hans Brocx het jappenkamp

Over Sumatra zijn nog niet zoveel verhalen in Aanspraak verschenen. Voor de Indische Hans Brocx was het moeilijk om over de oorlog te vertellen, want hij had er zelfs nooit met zijn ouders over gesproken. Een aantal keer ontsnapte hij op het nippertje aan de dood en wist hij als jongen het manneninterneringskamp Si Rengo Rengo te overleven.

Kunt u iets vertellen over uw achtergrond?

Mijn vader werkte voor de Koninklijke Paketvaart Maatschappij en huwde mijn moeder in Batavia. In diezelfde stad ben ik geboren op 22 september 1931. Vader werd later hoofdwerktuigkundige in de haven van Belawan en wij woonden in Medan. Ik had een oudere en een jongere zus.

Hoe merkte u dat de oorlog begon?

Eind december 1941 vlogen Japane gevechtsvliegtuigen laag over ons huis tijdens het avondeten. Ze beschoten de stad met bommen en mitrailleurs. We doken meteen in de schuilkelder in onze tuin en hebben daar de nacht en de volgende dagen doorgebracht. We hoorden koningin Wilhelmina op de radio de oorlog aan Japan verklaren. Mijn vader werd landstomer bij het KNIL en kreeg de opdracht de haven van Belawan te vernielen, maar werd al snel opgepakt. Op 8 maart 1942 capituleerde het KNIL en trok het Japane leger Medan binnen.

Wat was de meest ingrijpende gebeurtenis voor u in de oorlog?

Mijn zussen mochten als Indische meisjes niet meer alleen de straat op, zodat ik op zaterdag een boodschappenbriefje kreeg om naar de centrale pasar te gaan. Ik stond net bij een marktkraam toen er opeens schreeuwende Japanners met grote zwaarden willekeurig zeven mensen uit de menigte plukten. Iedereen moest toekijken hoe hun slachtoffers

'Ik had een beschermengel op mijn schouder'

op hun hurken moesten gaan zitten en werden onthoofd. Hun lichamen moesten een week lang ter afschrikking blijven liggen. De markt werd afgesloten. Ik bleef nog een kwartier lang in shock staren naar de plek des onheils. Hoe kon iemand zoiets gruwelijks doen? Thuis vroeg mijn moeder: "Waar zijn de boodschappen?" Ik kon geen woord uitbrengen. Mijn moeder liet mij met rust en vroeg niet door. Mijn ouders hebben dit nooit geweten. Daar kan ik nu nog om huilen. Ik blijf die onthoofde lichamen steeds maar weer zien. Mijn Hollandse vrouw zegt altijd: "Jullie Indischen vertellen elkaar ook nooit wat!"

Hoe werd u gevangen genomen?

In april 1942 kregen we een brief van de Kempetai (de Japanse militaire politie), dat alle Nederlanders zich 's ochtends om 7 uur moesten verzamelen op de Esplanade, een groot plein. Het zou maar voor drie dagen zijn, dus mijn moeder had maar één koffer bij zich. We moesten ons in rijen opstellen zodat de Japanners ons telkens opnieuw konden tellen. We werden geïnterneerd in een paar herenhuisen in het Serdangkwartier in Medan.

Na drie maanden werden we per vrachtwagen naar het vrouwenkamp Poeloe Brajan gevoerd, op de oostkust van Sumatra. Dit afgesloten kamp bestond uit kleine personeelwoningen van de Deli Spoorweg Maatschappij en was verdeeld in vijf blokken. Wij moesten naar blok B en deelden een huisje met vier families. Er was genoeg water, maar mijn zussen en ik hebben hier op de grond liggen huilen van de honger.

Had iedereen de hoop opgegeven?

Mijn moeder gaf ons hoop en beschermde ons altijd. Ik had bewondering voor haar. Ze werkte in de gaarkeuken, maar was te eerlijk om voedsel mee te smokkelen. Ik moest met andere jongens hout hakken voor de keuken en het eten uitdelen. Als je iets niet goed deed, moest je urenlang in de brandende

zon staan en werd je geslagen. Soms moesten we grote jute zakken rijst uitladen. Iedere korrel die op de grond viel, raapten we op en kookten we nog. Met een blikje groef ik een diepe kuil, waar ik water uit de rivier in schepte. Vervolgens schepte ik vissen uit de rivier in de afgedekte vijver. Zo aten we toch stiekem vis.

Mijn moeder bleef volhouden; "Eens zullen we weer samen zijn!" Zij las ons voor uit de bijbel als de kust veilig was. Pas in Holland haalde ze de diploma's van vader onder haar kleding vandaan, die ze in de kampen had weten te verstoppert. In Nederland werden die Indische diploma's niet erkend. Een bizarre maatregel, die gelukkig snel werd ingetrokken.

Wanneer moest u naar het mannenkamp?

Eind 1944 moesten alle jongens van 10 jaar en ouder naar een jongenskamp. Op blote voeten liepen we naar het station. We reisden 24 uur in de zengende hitte in een afgesloten wagon zonder eten of drinken. Uiteindelijk stopte de trein 300 km ten zuiden van Medan bij Rantau Prapat. Vervolgens moesten we een half uur lopen naar het mannenkamp Si Rengo Rengo, dat diep in het oerwoud van Sumatra lag. In dit kamp werd je immuun voor muggenbeten, zo vaak was het raak. Het kamp werd begrensd door de Bila-rivier en aan de andere kant door moerassig terrein, overgaand in heuvels. Op dit terrein stond een tiental barakken, omringd door prikkeldraad met een bewaakte hoofdboort en een bewaakte toegang tot de rivier. In elke barak moesten 200 mannen slapen en je plekje was 70 cm breed. Omdat ik er alleen arriveerde werd ik naar de wezenbarak, Barak 8, gestuurd. Er was nauwelijks voedsel en om in leven te blijven at ik regenwormen, slangen, ratten, muizen, kevers en sprinkhanen. Elke dag moest ik doden afleggen en diepe kuilen graven. In de maand juli van 1945 begroeven we wel zeven doden per dag. Veel oude mannen bezweken aan besmettelijke ziekten of uitputting. Mijn oom waarschuwde

Het gezin Brocx vlak na de oorlog in Nederland: Hans Brocx staat achter zijn vader.

Op een dag in september 1946, hoorde ik opeens zijn stem op het vliegveld.

mij niet uit de rivier te drinken met het oog op besmetting, maar ik dronk het rivierwater toch. Ik had een beschermengel op mijn schouder, want ik ben nooit ziek geweest.

Hoe hebt u de bevrijding ervaren?

In de weken voorafgaand aan de bevrijding merkte je dat het aantal bewakers steeds minder werd. Op 20 augustus 1945

kwam de Japanse commandant vertellen dat de oorlog was afgelopen. Alle mannen begonnen te huilen en te schreeuwen van vreugde. In het kamp zouden we veiliger zijn voor de Indonesische vrijheidsstrijders en de Japanners zouden ons nu beschermen. Canadese vliegtuigen dropten vanaf dat moment veel kaas in grote blikken en corned beef boven ons kamp. Velen werden ziek van het overeten. We hebben zo dikwijls onderling gezegd: "Als het straks vrede is dan zullen we die en die Jap pakken!", maar dat is nooit gebeurd.

Heeft u uw familie teruggevonden?

Een Rode Kruis-medewerker vroeg mij: "Weet je waar je ouders zijn?" Mijn moeder en zusjes had ik voor het laatst gezien in kamp Poeloe Brajan, maar dit kamp bestond niet meer. Mijn vader was waarschijnlijk aan de Birma-Siam spoorweg tewerkgesteld. In september 1945 kwam gelukkig het bericht van het Rode Kruis dat mijn moeder en zussen naar het vrouwenkamp Aek Pamienke waren overgeplaatst. Ik mocht hen één keer per maand bezoeken met de trein. Het geluk van het weerzien was ongekend en we vielen elkaar direct in de armen. Diezelfde avond moest ik met de trein terug naar Si Rengo Rengo. Na twee maanden brachten de Japanners alle geïnterneerden naar een groot opvangkamp in Medan, waar ik mijn moeder en zussen terugzag. We deelden een herenhuis met een aantal andere gezinnen en werden door Gurkha's beschermd tegen vrijheidsstrijders. Tot dan toe hadden we nog niets gehoord van mijn vader. Pas toen het Nederlandse leger - dat in Singapore had moeten wachten - in Medan kwam, mochten we dit kamp verlaten. We konden samen met een andere familie in een huis dichtbij Medan gaan wonen, vlakbij het vliegveld Polonia. Iedere ochtend moest ik van mijn moeder naar het vliegveld lopen om te kijken of mijn vader al was gearriveerd uit Birma. Op een dag in september 1946, hoorde ik opeens zijn stem op het vliegveld. Op de reis naar huis spraken we met geen woord over de oorlog, alsof het niet was gebeurd. De vreugdevolle omhelzing van mijn ouders vergeet ik nooit meer.

Japans interneringskamp Si Rengo Rengo op Sumatra, 1945.

Wat merkte u van de Bersiap-periode?

In februari 1946 liep ik met mijn veertienjarige vriend Ernst Egter over de Baboera-brug in Medan. Opeens werd er geschoten door Indonesische sluipschutters en mijn vriend viel dood naast mij neer. Vliegensvlug dook ik weg achter een betonnen pijler van de brug. Het werd een vuurgevecht tussen Gurkha's en vrijheidsstrijders. Ik bleef een uur lang stil zitten tot ze weg waren. Ernst overleefde de oorlog en werd alsnog doodgeschoten. Ik besepte maar al te goed dat dit ook mijn lot had kunnen zijn. Weer had ik een beschermengel op mijn schouder.

Hoe heeft u uw leven na de oorlog weer opgepakt?

Op 14 juni 1949 zag ik Nederland voor het eerst vanaf het schip Willem Ruys. In Amsterdam stond de oom die met mij in Si Rengo Rengo was ons op de kade op te wachten. Hij bracht ons met de auto naar een kamer vol familie bij een tante in Den Haag. We mochten drie maanden bij haar logeren. In Nederland moest ik in militaire dienst en tekende voor Nieuw-Guinea. Het was lastig om zonder geld en op oudere leeftijd een opleiding te beginnen. Na mijn dienstitijd werkte ik bij het Ministerie van Marine en begon aan een MULO-avondopleiding. In mijn laatste baan als plaatsvervangend hoofd financiële zaken bij het Ministerie van Landbouw moest ik ook Japanners opleiden. Toen ik voor het eerst met zo'n groep kennis maakte bogen ze met hun hoofd naar mij. Op zo'n moment dacht ik wel: "Val dood!", maar liet niets blijken. Wel heb ik nooit Japanse producten gekocht.

Hoe herdenkt u Indië?

Vorig jaar hing ik de Nederlandse vlag uit op 15 augustus en ik ergerde me aan vragen van buurtbewoners waarom ik dit deed. Ik vind het een schande dat Nederlanders deze geschiedenis niet kennen. Vanaf 1958 ga ik naar de Medan-reünie in Bronbeek. Mijn vrouw gaat ook mee, want ik ben inmiddels blind geworden. Het is er altijd gezellig om iedereen weer te ontmoeten. Je krijgt er spekkoek bij de koffie, een mooie toespraak en een goede Indische maaltijd. Zelden of nooit hebben we het daar over de oorlog.

Jaren geleden ben ik met mijn vrouw en zoon teruggegaan naar Sumatra, naar alle plekken waar ik gevangen heb gezeten. Het was zeer teleurstellend voor mij, want in het oerwoud is alles vergaan. Je ziet nauwelijks meer waar de barakken stonden. Hier in Europa worden de kampen keurig onderhouden en als werelderfgoed beschouwd. In Indonesië is dat helaas niet het geval. De mensen zijn daar zo arm, dat is niet hun eerste prioriteit. We zijn nog wel op een groot ereveld geweest, waar de namen van mijn oudooms - die daar onthoofd zijn - nog duidelijk terug te vinden zijn. Ik vind het belangrijk dat die gedenkplaatsen goed onderhouden worden, anders wist de natuur de geschiedenis uit. Ik zou soms willen dat mijn geheugen ook zo werkt, maar in mijn dromen en gedachten komt de oorlog toch vaak terug.

Interview en recente foto: Ellen Lock

Nooit Meer Auschwitz Lezing 2012

Door professor Christopher
R. Browning, Amerikaans historicus
en Holocaust onderzoeker

Foto: David Hammelburg

Het Nederlands Auschwitz Comité organiseert in samenwerking met het NIOD, instituut voor oorlogs-, holocaust- en genocidestudies, en de Sociale Verzekeringsbank voor de negende keer de Nooit Meer Auschwitz Lezing. De lezing vindt plaats op vrijdag 27 januari 2012 in het Koninklijk Instituut voor de Tropen te Amsterdam.

Professor Browning zal bij deze gelegenheid de Annetje Fels-Kupferschmidt onderscheiding uitgereikt krijgen. Annetje Fels-Kupferschmidt overleefde het vernietigingskamp Auschwitz. Tien jaar na de oorlog richtte zij, samen met andere overlevenden van de kampen, het Nederlands Auschwitz Comité op met de doelstelling 'Nooit meer Auschwitz'. In Aanspraak presenteren wij een deel van het interview dat David Hammelburg had met Christopher R. Browning ter introductie van zijn lezing.

Geïnspireerd door Raul Hilberg

Professor Browning is docent Holocaust studies aan de Universiteit van North Carolina. Momenteel is hij gastdocent aan de Universiteit van Vermont in Burlington, de stad waar Raul Hilberg woonde, die

Christopher R. Browning, 2011.

met zijn boek 'The Destruction of the European Jews' in 1961 de basis had gelegd voor Holocaust studies in Amerika. In 2003 hield Raul Hilberg de eerste Nooit Meer Auschwitz Lezing over zijn onderzoek. Hilberg had opeenvolgende stadia van vervolging aangetoond, van signaleren tot isoleren en beslag leggen op eigendommen tot deporteren en doden. Hij beschreef hoe die stadia werden doorlopen op een bestuurlijke en bureaucratische manier en niet alleen maar als handelingen van een paar fanatici. Voor Browning was Hilberg een bepalende factor bij zijn keuze om zich te gaan verdiepen in de Holocaust.

Onverbloemde getuigenissen

Christopher Browning schreef onder meer het invloedrijke 'Ordinary men. Reserve police battalion 101 and the Final Solution in Poland' over een reserve politiebataljon van de Ordnungspolizei, dat werd ingezet bij executies en deportaties van Joden in het Lublin-district in Polen in de zomer van 1942. In dit boek probeert hij te verklaren hoe deze gewone mannen van middelbare leeftijd massamoordenaars werden.

Op de vraag in hoeverre het experiment van Stanley Milgram uit de zestiger jaren heeft bijgedragen aan

de conclusie in zijn boek over het executiebataljon antwoordt Browning:

'Ik had het boek al geschreven en wat me opviel waren de getuigenissen over het gedrag van Reservebataljon 101. Ik had al eerder aan een aantal onderzoeken gewerkt over de daders, de bureaucraten van buitenlandse zaken, de militairen van de bezetting, de bestuurders van de getto's in Polen en mijn aandacht ging daarbij altijd uit naar situaties met keuzes en alternatieven. En bij reservebataljon 101 had je je geen dramatische keuze kunnen voorstellen. De avond voordat er voor het eerst vrouwen en kinderen geëxecuteerd moesten worden, kregen ze van hun leider te horen: "Je kunt kiezen tussen schieten of terugtrekken." Slechts een minderheid (10-20%) trok zich terug, zonder dat zij daarvoor gestraft werden. Ik besloot om dit tot op de bodem uit te zoeken en had het geluk dat we de getuigenissen konden krijgen van 210 van de 500 man die het bataljon sterk was. Omdat het geen beroeps-politiemensen waren, maar geronselde burgers - in wezen doodgewone mannen van middelbare leeftijd - praatten ze op een manier die heel anders was dan bij alle andere traditionele Duitse onderzoeken. Ze beschreven in de processtukken twintig jaar later

alles wat er gebeurd was zo levendig, onverbloemd en niet defensief dat het met geen enkele getuigenis die ik daarvoor had gezien te vergelijken was. Dat maakte het tot zo'n belangrijke historische toets voor theorieën over dadergedrag.

Het individu en de groep

Wat aan mijn boek nog ontbrak, was een conclusie, en vanaf dat moment ben ik mij gaan verdiepen in de sociale psychologie. In het Milgram Experiment dat in de vroege jaren zestig was uitgevoerd op de universiteit van Yale, bleek dat 37 van de 40 proefpersonen bereid waren om anderen hun macht op te leggen door het toedienen van elektrische schokken tot wel 450 volt. De conclusie uit dit experiment was dat de betrokkene de verantwoordelijkheid afschuift op een ander en zichzelf niet de schuld geeft van het gebeurde. Dit komt overeen met situaties in de werkelijkheid, waarin mensen zichzelf alleen zien als een radertje in een machine dat gewoon 'zijn werk doet' om geen verantwoording te hoeven afleggen voor wat hun daden teweeg brengen. Als ik kijk naar het menselijk gedrag in de Holocaust zullen we dat naar mijn mening nooit begrijpen als we zoeken naar afwijkingen in individuele personen, want het gaat niet om individuen maar om groepsdynamiek en de interactie tussen mensen.

De Holocaust werd uitgevoerd door mensen die eendrachtig samenwerkten binnen een groter organisatorisch kader, dus de sociale psychologie is een belangrijk onderdeel van de puzzel. Het was niet simpelweg van bovenaf opgelegd door een paar waanzinnige ideologen en uitgevoerd met een ijzeren discipline, maar werd uitgevoerd door een stel mensen dat handelde vanuit hun eigen beeld van wat je moest doen om een goeie bureaucraat, ambtenaar of soldaat te zijn.'

Het Duitsland van de jaren dertig

Op de vraag naar de invloed van het opkomende antisemitisme in het Duitsland van de jaren dertig op de Holocaust geeft Browning het volgende antwoord: 'Naast de Verenigde Staten was Duitsland het land waar alle Europese Joden naar wilden emigreren om aan het antisemitisme en de pogroms te ontsnappen vanwege de acceptatie en integratie van de Joden daar. Als je in 1900 had voorspeld dat de Joden in Europa binnen vijftig jaar zouden worden vermoord, had je als antwoord gekregen: "Niets is onmogelijk - die Fransen en Russen zijn tot alles in staat." Ik durf te stellen dat er in de Duitse samenleving meer consensus bestond over de superioriteit van het ras, het recht om een groot rijk op te bouwen en een superieur ras te stichten in het veroverde Oost-Europa, dan over de Joodse kwestie. Het nazibeleid ten aanzien van Joden was maar een facet van het streven naar heerschappij en het herontwerpen van de demografische kaart van Oost-Europa en groeide pas in de loop der jaren uit tot het radicaalste onderdeel van hun beleid in deze regio. In de jaren 1939 tot 1941 was het bijvoorbeeld niet altijd duidelijk dat de Joodse kwestie voorrang had boven andere zaken, zoals de etnische zuivering van de Polen.

Veranderende grenzen

Na de bureaucratische, juridische en bestuurlijke vervolging van de Joden tussen 1933 en 1939, werd dit bewind uitgebreid naar de gebieden waarover Duitsland heerste. Daar was ook sprake van een corrumperend raciaal proces, waarbij Duitsers er gewend aan raakten op een veel directere, meer onbehouden manier op te treden en met mensen om te gaan dan in Duitsland. In hun thuisland konden ze het doen op een kille, bureaucratische manier, maar hoe je van het niveau waar je iemand

uit zijn baan knikkert, afglijdt naar het niveau waarop je iemand iemand vermoordt, is heel iets anders. In het algemeen waren de mensen het eens met de racistische en anti-Joodse wetten van de nazi's, maar ze hielden niet van rellen, pogroms en openlijk geweld. Dus hoe is het mogelijk dat mensen die het in 1938 in principe wel eens zijn met de Jodenvervolging, maar er voor terugschrikken om synagogen te verbranden, drie jaar later vrouwen en kinderen botweg door het hoofd schieten? Dat is een grote sprong en ik durf te stellen dat het te maken heeft met de oorlog in Oost-Europa en Rusland. Die oorlog veranderde de grenzen van acceptabel gedrag totaal, waardoor er een omgeving ontstond waarin zulk gedrag de norm kon worden bij Duitse soldaten en politiemensen.

Christopher Browning vindt de onderscheiding die hij van het Nederlands Auschwitz Comité zal ontvangen een prachtige verrassing die hij niet had verwacht. Het is voor hem een bevestiging iets in zijn wetenschappelijke carrière te hebben bereikt dat er toe doet.

**Jan Wolkers
ontwierp de
onderscheiding.
Het is een glazen
zandloper: De tijd
stond toen stil,
het zand stroomt
niet door.**

Reserveren toegangskaarten Nooit Meer Auschwitz Lezing 2012

Voor de lezing door professor Christopher R. Browning op vrijdag 27 januari 2012 in het Koninklijk Instituut voor de Tropen te Amsterdam is een beperkt aantal toegangskaarten beschikbaar. Indien u bij de lezing aanwezig wilt zijn, verzoeken wij u zich op het internet aan te melden vóór 1 januari 2012 via www.svb.nl/NMAlezing; mocht dit voor u niet mogelijk zijn, dan kunt u dit ook telefonisch doen via tel: 020-6564803.

Toedeling van kaarten geschiedt op volgorde van binnenkomst. De lezing begint om 13.00 uur en duurt tot 14.30 uur. Aansluitend is er tot 16.00 uur gelegenheid om na te praten. De zaal is open om 12.30 uur. De lezing zal in het Engels worden gehouden.

ten toon & te doen

Herinneringscentrum Kamp Westerbork

Tentoonstelling: Aanpassen!

Augustus 2011 t/m 8 januari 2012

Drie generaties Indische Nederlanders, ieder op eigen wijze gevat in woord en beeld, staan centraal in de tentoonstelling: 'Aanpassen!' van de stichting Nasi Idjo.

Westerbork is een plek met een grote historische en emotionele waarde, in de eerste plaats door de deportatie van Nederlandse Joden en Sinti via dit doorgangskamp.

Veel minder bekend is dat het kamp na de oorlog ook dienst deed als repatriëringskamp voor Indische Nederlanders. Aansluitend, van 1951 tot 1971, bewoonden bovendien meer dan drieduizend Molukkers het Woonoord Schattenberg, zoals het kamp toen genoemd werd.

De stichting Nasi Idjo, initiator en uitvoerende van de tentoonstelling, met bijbehorend boek met dvd, zoekt in haar activiteiten voortdurend de dialoog

over het Indisch erfgoed. De levensverhalen van de eerste generatie Indische Nederlanders, die vanaf 1945 gedwongen werden het voormalig Nederlands-Indië te verlaten, laten een nieuw licht schijnen op het huidige integratievraagstuk en de emotionele erfenis van een oorlog.

Herinneringscentrum Kamp Westerbork
Oosthalen 8, 9414 TG Hooghalen,
tel: 0593-592600, www.kampwesterbork.nl

Openingstijden: ma t/m vrij 10.00 - 17.00 uur,
za en zo 13.00 - 17.00 uur, feestdagen 11.00 -
17.00 uur, Tweede Kerstdag 13.00 - 17.00 uur.

De Ramp in de Lübeckerbocht

De Ramp in de Lübeckerbocht is een boek van Sietse Geertsema over de schepen Cap Arcona en Thielbeck die in mei 1945 werden getorpedeerd door Britse piloten. Duizenden mensen, gevangenen uit het concentratiekamp Neuengamme, kwamen hierbij om het leven.

Vijf dagen voor de Duitse capitulatie in mei 1945 torpedeerden Britse piloten in de Lübeckerbocht het passagiersschip Cap Arcona en het vrachtschip Thielbeck. De piloten leefden in de veronderstelling dat ze Duitse troepentransportschepen aanvielen. Aan boord van beide vaartuigen bevonden zich echter gevangenen uit het concentratiekamp Neuengamme. 7.000 tot 8.000 mensen kwamen om het leven, in laaiend vuur of ijskoud water. Onder hen ruim 300 Nederlanders.

Verzetsmuseum Amsterdam

Amsterdam door de lens van een
clandestiene camera

Oktober 2011 t/m 1 april 2012

Amateurfotograaf Karel Bönnekamp (1914-2008) maakte tijdens de Tweede Wereldoorlog heimelijk foto's van bezet Amsterdam. Vanaf 14 oktober toont het Verzetsmuseum Amsterdam de tentoonstelling 'Amsterdam door de lens van een clandestiene camera'. In deze tentoonstelling geven foto's van Bönnekamp een bijzonder beeld van het leven in Amsterdam tijdens de Duitse bezetting. Ook heeft hij verschillende fases van de Jodenvervolgning in Amsterdam vastgelegd.

Fotografie was door de Duitsers gebonden aan allerlei restricties. Veel onderwerpen werden door de nazi's aangemerkt als ongewenst of verboden om te fotograferen. Wie dat wel deed riskeerde arrestatie. Bönnekamp fietste voor zijn verzetswerk door heel Amsterdam en maakte foto's van alles wat hem niet aanstond aan de Duitse bezetting. Na de oorlog werden de foto's, die professionele fotografen van de bezetting maakten, bekend. De opnames van amateurs, zoals die van Bönnekamp, verdwenen in

Foto: Karel Bönnekamp, collectie Verzetsmuseum Amsterdam

Hondenvordering bij het Olympisch Stadion, juli 1942.

een kast tussen de familiekiekjes. De tentoonstelling laat de meest bijzondere foto's uit zijn unieke collectie zien. In 2008 overleed Bönnekamp op 93-jarige leeftijd.

Verzetsmuseum Amsterdam

Plantage Kerklaan 61, 1018 CX Amsterdam,
tel: 020-6202535, www.verzetmuseum.org

Openingstijden: di t/m vrij van 10.00-17.00 uur,
za t/m ma en op feestdagen van 11.00-17.00 uur.

De Ramp in de Lübeckerbocht gaat in op de toedracht en reconstrueert aan de hand van getuigenverklaringen, rapporten en andere bronnen wat er precies gebeurde op die namiddag van 3 mei 1945.

De Ramp in de Lübecker Bocht - S.P. Geertsema
Nederlanders bij het einde van Neuengamme.
ISBN: 9789461052728. Uitgever: Boom, gebonden,
432 pagina's, prijs: € 29,90

Speciale aanbieding voor lezers van Aanspraak

Het boek De Ramp in de Lübeckerbocht van S.P. Geertsema van €29,90 voor €25,00 tegen inlevering van deze bon in de Nederlandse boekhandel. Geldig van 1 december 2011 tot 1 maart 2012. Actienummer: 90191626.

Zoek?!

De redactie stelt cliënten in de gelegenheid een korte advertentie (maximaal 100 woorden) te plaatsen. Hieraan zijn geen kosten verbonden. Ontvangen oproepen kunnen niet direct worden geplaatst, omdat er veel verzoeken binnenkomen. De redactie neemt geen verantwoordelijkheid voor de inhoud van de oproepen. Alle oproepen zijn te zien op de website www.svb.nl/wvo of www.pur.nl

Wie heeft informatie over de 'Blaroeran'-school in Soerabaja (officiële naam: Algemeen Onderwijs Instituut, A.O.I.)? Het was een Chinees gebouw met in de voortuin een grote vijver en in de achtertuin stonden twee waringinbomen, plus tennisbaan. De leraren en jongens woonden in aangrenzende paviljoenen. Ook zoek ik Nollie Steneboom of Stenebomen, die verderop in een zijstraat woonde en Paula Mulder, Banjoebiroe 10 en in het A-B Blok (de cellen). Mijn moeder en ik zaten in cel 1, tegenover Paula met haar moeder. Reacties graag naar: mw. Jane O' Connell, Unit 1, 12 Grey Street, Glenholme Rotorua, New-Zealand, e-mail: csharrock@ihug.co.nz

In verband met een Wubo-aanvraag zoek ik een of meerdere getuigen, die in Bandoeng periode 45-46 in de Borneostraat hebben gewoond. In hetzelfde huis woonde ook een zekere familie Heskes met een paar dochters. Mijn naam is Loesje Zimmerman, geboren 28 augustus 1942 en ik heb in die periode ook in de Borneostraat 5 of 6 gewoond samen met mijn ouders, zus en 5 oudere broers. Reacties graag naar: Mw. M.L. Coenraad-Zimmerman, Oostzijdsepad 12, 3194TC Hoogvliet, tel: 010-4161173 of 06-41770770, e-mail: loescoenraad@online.nl

Ik ben op zoek naar dhr. Jan Muller (Ernst Jan), laatste adres Maastricht. Heeft een zoon Eddy. Wie kan mij zeggen waar deze lieve neef nu is. Sinds zijn scheiding contact verloren. Als kind waren wij in

Bandoeng, jl. Paledang, zoon v. oom Dolf Muller. Ook ben ik op zoek naar mijn jongere broer Ruud de Grijs. Als je ouder wordt, wil je toch je familie terugzien, vragen stellen enz. Reacties graag naar: Louise de Grijs, Halleyweg 76, 3318 CN Dordrecht, tel: 078-6185973, e-mail: oma_louise@live.nl

Wie heeft mijn moeder Johanna Wilhelmina Adriana Duijverman gekend? Ook wel Jo, Jopie genoemd.

Mijn naam is Beppie Duijverman, geboren 16 augustus 1940 in Bandoeng. Mijn moeder en haar drie kinderen Jopie, Beppie en Lenie hebben in het Tjidendkamp gezeten. Mijn moeder is overleden op 22 april 1945. Mijn vader Henk Duijverman werd in 1943 door de Japanse bezetter in Nederlands-Indië als krijgsgevangene op transport gesteld naar Thailand, waar hij als dwangarbeider werd ingezet bij de aanleg van de Birma Spoorweg. Wie heeft hem gekend? Reacties graag naar: Mw. H.A.E. Duijverman, 61 Ramsay Ave, Seacombe Gardens, Adelaide SA 5047, South Australia, tel: +61 (0)883770968.

Dagboekje van een zekere Otje over Tjihapit van 16 december 1942 tot 11 september 1944. Ik ben op zoek naar de daarin genoemde bewoners van het pand Grote Postweg 339 met de volgende namen: Truus Slot en zoon Gijs, Lenie Heinsdijk en Inge, Mevrouw Crone, Ankie, Harry en Greddie, An Hillen en Ernest (adres bekend), mevrouw Neijs, Suze en Thea en mevrouw Blankwaardt en Heleentje. Wie kent deze mensen of hun nakomelingen? Inlichtingen graag naar Joost van Bodegom, Roekebosk 19, 9244 HC Beetsterzwaag, tel: 0512-381489, e-mail: joosjepek@hetnet.nl

In verband met een Wubo-aanvraag ben ik op zoek naar getuigen van bombardementen in 42/43 op Probolinggo. Ik woonde met mijn opa (Marinus Hendricus Mesker) oma (Marie Helene Elisabeth Vodegel) en mijn moeder (Margot Antoinette Mesker)

aan de Chinese Voorstraat. Het huis was eigendom van mevr. Ronkes. Een van de burens heette Raden Mukti, zijn zus heette Atma. Ook zoek ik getuigen van de onthoofding, ophanging en spietsen met bamboe roentjing van mensen door Indonesiërs op de pasar van Probolinggo in de 2e helft van 1945. Mijn naam is Leonard Mesker, geboren 03-05-1939, Groenhoek 189, 3972 CG Driebergen, tel: 0343-520312

In de zomer van 1943 zat ik ondergedoken bij Jan Potman en zijn vrouw in Abbenes (Haarlemmermeer polder). Om Jan Potman te laten erkennen door Yad Vashem als "Righteous among the Nations" ben ik op zoek naar andere onderduikers van dit onderduikadres. Enkele jaren geleden vond ik zijn dochter Riek. Zij herinnerde zich een mevrouw Spanjaard en haar twee zoontjes, die er na mij bij de Potmans waren, en dat zoon Loetje Bormann-Spanjaard misschien in Israël woont. Wie kan mij helpen om hen te bereiken? Louise Sorensen-Stein, 13201-23A Avenue, Surrey B.C., Canada, tel: + 1- 604-535-9940, e-mail: Louise369@shaw.ca

Volgend jaar februari ga ik met mijn zus en moeder naar Sumatra en Java, op zoek naar de roots van mijn overleden vader Wim Maassen. Hij is geboren in Sinkil Baru op Sumatra (18-04-1934) en heeft (waarschijnlijk) gewoond op Sabang en Kotaradja. Op Java heeft hij in Bandoeng gewoond. Hij heeft in het Moentilan en Banjoebiroe kamp gezeten. Hij had 2 broers, Piet en Theo en 3 zusjes Cisca, Tineke en Rietje. Wie heeft mijn vader gekend? Wie heeft met hem gevaren op de ms Dempo, 29-03-1939 van Rotterdam naar Batavia en de ms Tegelberg: van Indië naar Nederland (1945/46) op de Johan van Oldenbarnevelt: van Nederland naar Priok (ongeveer in 1948/49) Fairsea; Van Priok naar Nederland (1950)? Reacties graag naar Mariet Kraus-Maassen. Graaf van Mansfeldstraat 17, 5923 CB Venlo, tel: 06-54360805, e-mail: marietkraus@hotmail.com

Wie kent de familie Wolffers-Schnitzler (Rotterdam, Van Oldenbarneveldtstraat 121, later omgenummerd tot 101b)? Ik ben op zoek naar nabestaanden van het huishouden Wolffers-Schnitzler. Het huishouden bestond uit Maurits Wolffers (1864-1937, handelaar in modeartikelen) en Sara Schnitzler (1864 - Auschwitz, 15 oktober 1942). Ze hadden een dochter Betsy, die iets met toneel deed, in augustus 1914 trouwde met J.H. Kiek van de juwelenzaak Kiek, later Elka, in de Amsterdamse Leidsestraat 21, en die de Tweede Wereldoorlog heeft overleefd. Reacties s.v.p. naar: Dick van Halsema, Van Breestraat 68, 1071 ZR Amsterdam, tel: 020-6795361, e-mail: dickvanhalsema@xs4all.nl

Wie heeft Gerard Valk of zijn vader Johan, broers Teddy, Jan of Hans in 1944-1945 op Sumatra gekend? Gerard (in juli 1944 tien jaar) is met Teddy mogelijk met transport van 15/16-12-1944 van Poelaubrajan bij Medan naar mannenkamp Si Rengo Rengo gebracht, waar vader, Jan en Hans zaten. Gerard ontbreekt als enige van het gezin op de Rode Kruis lijsten van na de Japanse capitulatie. Is er een bekende van de familie Valk, die kan bevestigen dat Gerard bij de capitulatie bij vader en broers in Si Rengo Rengo of elders zat? Bij voorbaat vriendelijk dank. Reacties graag aan: mw. C.S. Valk-Hofman, Abdijgaarde 36, 3984 KP Odijk, tel: 030-6561503, e-mail: lieneke.valk@hetnet.nl

December 1945 waren mijn moeder - Ina Hondius en ik (Carla Hondius) geëvacueerd in het Klooster te Bandoeng. Daar ontmoette ik Jan Mellaart (of Mellaert?), van hem kreeg ik een zilveren klein vulpotloodje als aandenken - voor mij een dierbaar kleinood - ik was toen net 14 jaar, hij iets ouder (denk ik). Wie oh wie kent Jan Mellaart (of Mellaert?), of... hopelijk leest hij dit zelf! Ik zoek contact, heel graag! Mijn naam is Carla Hondius, Watertuin 46, 2362 XD Warmond, tel: 071-5012363, e-mail: carrie.hooghoudt@hetnet.nl

Vraag & antwoord

Volgend jaar moet ik meer zelf gaan betalen voor fysiotherapie en psychotherapie. Kan ik dat vergoed krijgen?

Komen er meer behandelingen voor uw eigen rekening? Moet u een eigen bijdrage gaan betalen? Dan kunt u die kosten bij ons declareren als u een beschikking heeft waarmee fysiotherapie of psychotherapie is toegekend. In die beschikking staat aangegeven aan welke voorwaarden uw therapie en uw behandelaar moeten voldoen. Als u geen beschikking heeft kunt u een aanvraag indienen. De aanvraag kan alleen worden toegekend als de therapie noodzakelijk is voor de gezondheidsklachten die door uw eigen oorlogservaringen zijn ontstaan.

Ik ken kinderen van vervolgdgen die na de oorlog zijn geboren en een Wuv-uitkering hebben. Ik ben zelf ook na de oorlog geboren, kan ik ook een aanvraag indienen?

Een Wuv-uitkering is voor u niet mogelijk omdat de Wuv op 7 juli 1994 definitief werd gesloten voor aanvragers uit de naoorlogse generatie. In het interview met Hedy d'Ancona kunt u daar meer over lezen. In datzelfde artikel wordt gesproken over de Tijdelijke vergoedingsregeling psychotherapie (TVP) voor de naoorlogse generatie in Nederland. Deze regeling biedt een aanvulling op de vergoeding van uw zorgverzekeraar voor psychotherapie als u psychische klachten heeft die met oorlogservaringen van uw ouders of opvoeders in verband staan. Meer informatie over de TVP kunt u vinden op onze website (www.svb.nl/wvo).

Wordt er ook bezuinigd op de oorlogswetten?

De regering heeft geen plannen aangekondigd om te bezuinigen op de wetten voor verzetsdeelnemers en oorlogsgetroffenen.

Is het juist dat ik een herberekening van mijn uitkering kan aanvragen als mijn inkomen daalt?

Als een bron van inkomsten is gedaald (of al jarenlang niet is verhoogd) kan het zinvol zijn om uw uitkering opnieuw te laten berekenen, tenzij deze inkomsten niet van invloed zijn op de hoogte van uw uitkering. Voor een herberekening moet u opnieuw opgave doen van al uw inkomsten. Uw uitkering wordt alleen opnieuw vastgesteld als de herberekening leidt tot een verhoging met meer dan 1% van uw grondslag. Wij kunnen daarom niet van te voren met zekerheid aangeven dat een aanvraag ook tot een nieuwe vaststelling zal leiden. Een nieuwe vaststelling gaat in vanaf de maand waarin u de nieuwe vaststelling heeft aangevraagd. Voor meer informatie kunt u bellen met het telefoonnummer dat op de betalingsmededeling staat of met een van onze cliënts servicemedewerkers op het telefoonnummer 071-5356888.

Betaaldata 2012

Hieronder is aangegeven wanneer wij onze betalingsopdrachten aan de banken versturen.* Afhankelijk van uw bank kan het nog enkele dagen duren voordat het bedrag op uw rekening staat.

16 januari	15 mei	14 september
15 februari	15 juni	15 oktober
15 maart	16 juli	15 november
16 april	15 augustus	14 december

Voor vragen hierover belt u het telefoonnummer op de betalingsmededeling.

* Betaalopdrachten voor de Wet Buitengewoon Pensioen verlopen via de Stichting 1940-1945.

1	2	3	4			5	6		7			8	9	10
11					12							13		
		14		15				16						
	17					18	19				20		21	
22					23				24	25			26	27
	28			29				30				31		
32			33				34		35			36		
		37				38		39		40				
41	42				43		44		45				46	
47				48		49						50		
51			52		53						54			
	55	56			57	58		59		60				
61		62						63	64					65
66	67						68				69		70	
71				72							73			

PUZZEL

Los het kruiswoordraadsel op en breng daarna de letters uit het diagram over naar de gelijkgenummerde vakjes van de oplossingsbalk. Uw oplossing kunt u voor 1 februari 2012 sturen naar:

SVB-Vestiging Leiden
Afdeling Verzetsdeelnemers
en Oorlogsgetroffenen
Redactie van Aanspraak
Postbus 9575, 2300 RB Leiden

Uit de goede oplossingen worden de namen getrokken van een eerste (€ 75), een tweede (€ 50) en een derde (€ 25) prijswinnaar. In het volgende nummer van Aanspraak maken we de oplossing van deze puzzel en de namen van de drie prijswinnaars bekend. (N.B. medewerkers zijn van deelname uitgesloten).

Prijswinnaars september-puzzel:

De juiste oplossing was: paraplu. De winnaar van de eerste prijs luisterde bij het oplossen toevallig net naar het gelijknamige lied van George Brassens. De winnaars zijn: dhr. J.A.M. Vanderhorst, Courtenay, Canada (1^e prijs); dhr. H. Hadders, Eindhoven (2^e prijs); Familie E.A. Waisvisz, Almere (3^e prijs). Van harte gelukwens! U ontvangt het bijbehorende geldbedrag zo spoedig mogelijk op uw bankrekening.

Uw oplossing:

72	26	17	47	7	12	40	63	58
----	----	----	----	---	----	----	----	----

Horizontaal

1 liefhebberij **5** waterlelie **8** plechtige verklaring **11** grootmoeder **12** bijenproduct **13** telwoord **14** Griekse letter **16** poot van een roofdier **17** Bijbelse profeet **18** roofvis **20** grafisch kunstwerk **22** slotwoord van een gebed **24** opening **26** op dit moment **28** ondernemingsraad **29** deel van een etmaal **31** steen **32** persoonlijk voornaamwoord **33** mannelijk dier **34** hoogste punt **36** hechtpenntje **37** voertuig **39** van de grond nemen **41** nogmaals **43** zero **45** vochtig **46** persoonlijk voornaamwoord **47** hevig **49** kapitaal voor een bepaald doel **50** Frans lidwoord **51** Los Angeles **52** visie **54** tooi **55** heerlijk **57** niet dicht **60** tafelgast **62** beeldband **63** hogere bieding **66** eetlust **68** vrouw-tjesschaap **69** bereide dierenhuid **71** voordat **72** schrijfgerei **73** autopech.

Verticaal

1 inwendig leeg **2** boven **3** heetwatertoestel **4** aanvang **5** uiting van vreugde **6** herkauwer **7** ezelachtig **8** peulvrucht **9** vogelproduct **10** duinvallei **12** persoonlijk voornaamwoord **13** tweestemmig gezang **15** dwarsmast **16** bazige vrouw **17** loopvogel **19** telwoord **21** snijwond **23** boei **25** spil **27** trip **29** tot nu toe **30** kever **31** deel van het gezicht **32** zeker **33** café **35** bamboebeer **36** keurig **37** verdwenen **38** ingebeeld meisje **40** stap **42** in mindering gebracht **44** schouwburgrang **46** uitermate **48** persoonlijk voornaamwoord **50** personen **52** gedeeltelijke breuk **53** stil! **54** omslagdoek **56** inzet **58** nachtspiegel **59** boomvrucht **60** laagtij **61** Griekse ongeluksgodin **64** Griekse letter **65** vlaktemaat **67** zangnoot **68** voegwoord **70** plus.

Adressen / colofon

Correspondentieadres

Sociale Verzekeringsbank
Afd. Verzetsdeelnemers en Oorlogsgetroffenen
Postbus 9575, 2300 RB Leiden

Bezoekadres

Stationsplein 1, Leiden
tel: 071 - 535 65 00, fax: 071 - 576 60 03
e-mail: info.wvo@svb.nl of info@pur.nl
website: www.svb.nl/wvo of www.pur.nl

Israël

Nederlands Informatie Kantoor (NIK)

Sha'arei Ha'ir, 216 Jaffa Street, 5th floor
94-383 Jerusalem
tel: +972 (0)2 537 2991, fax: +972 (0)2 537 7041
e-mail: office@wuvisrael.org

Indonesië

Ambassade v/h Koninkrijk der Nederlanden

Jl. H.R. Rasuna Said Kav. S-3 Kuningan, Jakarta 12950
tel: +62 (0)21 524 8200, fax: +62 (0)21 525 0443
e-mail: jak-wuv@minbuza.nl
website: <http://indonesie.nlabassade.org>

Verenigde Staten

Consulate General of the Netherlands

War Victims Department (WUV)
11766 Wilshire Boulevard, suite 1150
Los Angeles, CA 90025
tel: +1 877 388 2443 (Toll free), fax: +1 310 478 3428
e-mail: loswuv@gmail.com, website: www.sanfrancisco.the-netherlands.org

Canada

Consulate General of the Netherlands

War Victims Department (WUV)
1, Dundas Street West, suite 2106
Toronto, Ontario M5G 1Z3
tel: +1 416 598 2534 ext. 230, fax: +1 416 598 8064
e-mail: tor-wuv@minbuza.nl, website: www.toronto.the-netherlands.org

Australië

Consulate-General of the Netherlands

War Victims Department (WUV)
Level 23, Tower 2, 101 Grafton Street
(corner Grosvenor St), Bondi Junction NSW 2022
tel: +61 (0)2 9387 6644, fax: +61 (0)2 9387 3962
e-mail: syd-wuv@minbuza.nl, website: www.netherlands.org.au

Aanspraak is een gezamenlijke uitgave van de Sociale Verzekeringsbank en de Pensioen- en Uitkeringsraad.

De Sociale Verzekeringsbank (vestiging Leiden) verzorgt de uitvoering van de Nederlandse wetten voor Verzetsdeelnemers en Oorlogsgetroffenen. Met al uw vragen kunt u daar terecht. Aanvragen voor deze wetten van nieuwe klanten worden beoordeeld door de Pensioen- en Uitkeringsraad. De PUR stelt ook het beleid voor deze wetten vast.

Aan de inhoud van de artikelen kunnen geen rechten worden ontleend. Overname van (delen uit) dit magazine mag uitsluitend geschieden na schriftelijke toestemming van de redactie.

Redactieadres

SVB, t.a.v. Aanspraak
Postbus 9575, 2300 RB Leiden
tel: 071 - 535 65 00

e-mail: aanspraak.wvo@svb.nl
aanspraak@pur.nl

website: www.svb.nl/wvo
www.pur.nl

Oplage 35.000 exemplaren

Interviews en tekst

André Kuijpers, Ellen Lock

Drukwerk

MediaCenter
Rotterdam

Foto's

Familiearchief Hedy d'Ancona, familie-archief Hans Brocx, David Hammelburg, Herinneringscentrum Kamp Westerbork, KPM-affiche uit collectie Maritiem Museum Rotterdam, Dirk P.H. Spits/DPHOTO, collectie Verzetsmuseum Amsterdam

Coverfoto Ellen Lock

Vormgeving

Irene de Bruijn, Ellen Lock

Voor slechtzienden is de gesproken versie van Aanspraak gratis op CD-rom verkrijgbaar.

English translations of selected articles in Aanspraak can be found on our website: www.svb.nl/wvo or www.pur.nl